

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет філософський
Кафедра теорії та історії культури

КУЛЬТУРА ПОВСЯКДЕННОСТІ
навчальна дисципліна
викладається в межах ОПІ другого (магістерського)
рівня вищої освіти для здобувачів
зі спеціальності 034 – культурологія

Львів 2020 р.

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: кафедра теорії та історії культури
Львівського національного університету імені Івана Франка

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

доц. кафедри теорії та історії культури Король Наталя Мирославівна

Обговорено та рекомендовано на засіданні кафедри теорії та історії культури
Протокол № 1 від “31” 08 2020 р.

В.о. зав. кафедрою

(доц. Дарморіз О.В.)

Схвалено Вченою радою філософського факультету
Протокол № _____ від “ ____ ” _____ 20__ р.

Голова _____ (доц. Рижак Л.В.)

ВСТУП

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «КУЛЬТУРА ПОВСЯКДЕННОСТІ» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра напряму (спеціальності) 034 - «Культурологія».

Предметом дисципліни «Культура повсякденності» є вивчення, ознайомлення та інтерпретація історичних фактів та суспільних явищ повсякденного простору різних країн, регіонів та цивілізацій, аналіз спільних рис та відмінностей у їх історичному розвитку, з'ясування матеріальних та інтелектуальних досягнень та можливостей людства у минулому, сучасному і у перспективі майбутнього.

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліна «Культура повсякденності» викладається на першому курсі магістратури культурологічного відділення, отож є вагомим елементом в структурі ґрунтовних знань у галузі культурології. Дисципліна пов'язана з такими предметами, які вивчають студенти культурологічного відділення: «Всесвітня історія», «Історія української культури», «Морфологія культури», «Регіональна типологія культури», «Історія мистецтва», «Історія філософії», «Історія релігії», «Етика», «Естетика», «Семіотика культури», «Міфологія», «Філософія культури» та ін.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів:**

- 1. Теоретико-методологічні засади культури повсякдення**
- 2. Простір повсякденності : епохи та особливості**

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою навчальної дисципліни «Культура повсякденності» є навчити студентів інтерпретувати характеристики соціокультурних систем в контексті виокремлення простору повсякденного буття.

1.2. Реалізація даної мети передбачає вирішення наступних **цілей:**

- розглянути визначення понятійного апарату, принципів та методів дослідження повсякденності,
- осмислення та аналіз історичних подій минулого і сьогодення у контексті особливостей та характерних рис розвитку матеріальної культури та соціально-ментальних характеристик;
- розглянути в процесі навчання головні теоретичні засади інтерпретації феномену повсякденності в гуманітарному дискурсі ;
- висвітлити ключові аспекти функціонування повсякденної культури в системі суспільства..

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- головні наукові концепції, які інтерпретують повсякденний вимір буття культури;
- базові поняття, які характеризують сучасний соціокультурний простір повсякденності;
- загальні закони функціонування та розвитку повсякденної культури як якісної характеристики суспільства

вміти:

- застосовувати інтердисциплінарний підхід при вивченні особливостей функціонування повсякденної культури;
- аналізувати чинники та фактори повсякденного виміру соціокультурних систем;
- застосовувати набуті теоретичні знання для аналізу суспільних феноменів та конкретних реалій буття повсякденної культури.
- здійснювати компаративний аналіз культури повсякдення окремих історичних епох та суспільств.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 години / 3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади культури повсякдення

Повсякденність: категоріальний вимір та структурні форми. Методологія досліджень повсякденного світу. Теорія повсякденності: класичний та сучасний етапи. Теорія повсякденності в історичних науках. Школа „Анналів” в історичних дослідженнях повсякденності. Ж. ле Гофф і застосування інтердисциплінарності в студіях повсякденного. Alltagesgeschichte: німецько-італійська школа мікроісторії. Повсякденність як об’єкт культурологічних досліджень. Cultural Studies і світ повсякденного. Способи структуризації повсякденності. Міждисциплінарність досліджень повсякденності

Змістовий модуль 2. Простір повсякденності : епохи та особливості

Повсякденна культура античної епохи: Стародавня Греція. Природні умови Стародавньої Греції як чинник цивілізаційного розвитку. Простір повсякденного: особливості матеріальної цивілізації. Соціальні структури та ментальні характеристики давньогрецького суспільства. Повсякденна культура античної епохи: Стародавній Рим. Цивілізація Стародавнього Риму: характерні риси. Повсякденне життя Стародавнього Риму. Приватне і громадське життя в давньоримському суспільстві. Повсякденний світ Західноєвропейського Середньовіччя. Oratores, bellatores, laboratores. Матеріальна культура і побут середньовічної Європи. Система цінностей середньовічного суспільства. Повсякденний світ культури Ренесансу. Феномен макабричної культури в добу Ренесансу. Специфіка матеріальної культури і побуту в епоху Ренесансу. Приватне і публічне життя: італійські міста-держави. Нова доба світової історії: трансформації повсякденного світу. «Рицар і буржуа»: еволюція моральних засад суспільства в Нову добу. Технічні винаходи і трансформація простору повсякденності. Еволюція соціальних та гендерних структур в XIX ст. Світ повсякденного новітньої епохи: архітектура як репрезентанта людського буття. Міс Ван Дер Роє і антропологія повсякденного простору. Баухауз і винайдення нової архітектури. Різноманітність архітектурних стилів в др. пол. XX ст.: контекст повсякденного життя. XX століття. Технічні винаходи і зміни в повсякденному житті. Феномен дизайну. Екотек як концепція облаштування повсякденного простору. Феномен х’югге і його масовізація. Віртуальний світ як елемент повсякденного простору. Українські дослідження феномену повсякденності. Історія повсякденності в сучасних українських наукових студіях. Харківська та Київська школи студій повсякденності. Етапи та особливості української повсякденності XX століття: на основі досліджень Інституту історії України НАНУ. Феномен львівського повсякдення. Львів у історичних епохах: простір мультикультуралізму? Місто, суспільство, повсякденна культура .Щоденне життя міста очима переселенців із сіл (50-80-ті роки XX ст.)

3. Рекомендована література

Основна

1. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм. Т.1: Структури повсякденного: можливе і неможливе. К. : Основи, 1996.
2. Вейс Г. История цивилизации: архитектура, вооружение+, одежда, утварь: Иллюстрированная энциклопедия. В 3 т. Т.1. Классическая древность (до IV в.). М.: АО Изд-во ЭКСМО-Пресс, 1998. 752 с.; Т.2. «Темные века» и Средневековье (IV-XIV вв.). М.: АО Изд-во ЭКСМО-Пресс, 1998. 600 с.; Т.3. Новое время (XIV-XIX вв.). М.: АО Изд-во ЭКСМО-Пресс, 1998. 768 с.
3. Горлач Н.И. Избранное: в 3-х т. Т.2: Мир повседневности. Харьков, Факт, 2003.
4. Карівець І.В. Повсякдення: між трансценденталізмом і дивовижністю: монографія. Львів, 2012.
5. Капкан М.В. Культура повседневности: учебное пособие. Екатеринбург, 2016.
6. Куденко Я.М. Повсякденність як реалія культурної дійсності. Харків, 1999.
7. Козьякова М. История. культура. Повседневность. Западная Европа от античности до XX века. М. : Весь мир, 2002.

8. Короткова М.В. Культура повседневности. М.: Владос, 2002.
9. Лустенко А. Культурна повсякденність: перспективи дискурсу та соціокультурна злободенність / Людство на межі тисячоліть: діалог цивілізацій: матеріали наук.-практ. конф. К., 2003. С. 227-281.
10. Марков Б. Культура повседневности. Санкт-Петербург : Питер, 2008. 352 с
11. Титаренко Т.М. Життєвий світ особистості у межах і за межами буденності. К.: Либідь, 2003.

Допоміжна

1. Арьес Ф. История частной жизни : [пер. с фр. : в 5 т.] / под общ. ред. Филиппа Арьеса и Жоржа Дюби. Москва : Новое лит. обозрение, 2016. Т. 3 : От Ренессанса до эпохи Просвещения / Филипп Арьес, Морис Эмар, Николь Кастан [и др. ; пер. с фр. М. Неклюдовой и О. Панайотти].
2. Бабаева А.В. Роль междисциплинарных исследований в изучении проблем повседневности / Методология гуманитарного знания в перспективе XXI века: материалы междунар. науч. конф. Вып. №2. СПб.: Санкт-Петербургское философское общество, 2001. С. 177-179.
3. Бергер П., Лукман Т.: Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания. М., 1995. 16.02.2011. URL: <https://gtmarket.ru/library/basis/4783>
4. Блумквіст Г. Натхнення кольором. Харків, ArtHuss, 2021
5. Бондарчук П. М. 3 історії повсякденного життя в Україні (2012) Релігійна свідомість віруючих УРСР (1940–1980-і роки)
6. Боднар Г. 3 історії повсякденного життя в Україні (2013) Т. 2: Світ речей і повсякденних уявлень
7. Боднар Г. Розквіш і злидні повоєнного Львова, або реалії житлово-побутового повсякдення в омріяному місті
8. Боднар Г. Львів: щоденне життя міста очима переселенців із сіл (50-80-іт роки ХХ ст.): монографія. Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка
9. Боттон Ален де. Архітектура щастя. Як облаштувати свій простір. Харків, ArtHuss, 2021
10. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм. Т.2: Структури повсякденного: можливе і неможливе. К. : Основи, 1996
11. Брюле П. Повседневная жизнь древнегреческих женщин в классическую эпоху М. : Молодая гвардия Палимпсест, 2005.
12. Гарфинкель Г. Исследования по этнометодологии. СПб.: Питер, 2007.
13. Гиро П. Частная и общественная жизнь римлян: Пер. с франц. М.: "Алейя", 1995.
14. Головка В. "Риба та м'ясо" історії повсякденності: теоретичні засади напряду. К.: Інститут історії України НАН України, 2007.
15. Голик Р. Міщанин і місто: повсякденне життя та етнокультурні стереотипи львів'ян у XVII ст. (на прикладі Львівського літопису).
16. Голубко В. Між війною і миром (будні мешканців Львова у віддзеркаленні львівської періодики 1920 р.) // Львів: місто, суспільство, культура. – Львів, 2011. – С. 250 – 271.
17. Гуменний В. Сміття, кав'ярні і спекулянти, або повсякденне життя львів'ян у 1920 році
18. Грант М. Римляне. Цивілізація Древнього Рима. / Пер. с англ. И.Ю. Мартянова. М.: ЗАО Центраполиграф, 2005.
19. Веліулаєва Е.І. Сучасний підхід до співвідношення понять «повсякденність» і «повсякденна культура» в культурології / Microsoft Word - 063_искусство.doc (nbuv.gov.ua)
20. Вікінг М. Маленька книга х'юге. К.: КСД, 2017
21. Винничук Л. Люди, нравы и обычаи Древней Греции и Рима / Л. Винничук ; пер. с польского В.К. Ронина. – М. : Высш. шк., 1988.

22. Войцицька М.О. Особливості сприйняття часу в культурі повсякденності кінця ХХ ст. // *Наук. зап. Нац. ун-т Києво-Могилян. акад.* К., 2002. Т.20–21: Теорія та історія культури. С. 33-42.
23. Древняя Греция / К. Л. Гуленков [и др.] ; под ред. В. П. Будановой. М. : ЭКСМО, 2003.
24. Жак Ле Гофф. История тела в Средние века. М.:Текст, 2016
25. Жак Ле Гофф. Средневековье и деньги. Очерк исторической антропологии. М.:Евразия, 2010
26. Жак Ле Гофф. Герои и чудеса Средних веков. М.: Текст, 2011
27. Жак Ле Гофф. Цивилизация средневекового Запада. М., 1997
28. З історії повсякденного життя в Україні (2010) Кн. 1, ч. 1: Доба непу (1921–1928 рр.)
29. З історії повсякденного життя в Україні (2010) Кн. 1, ч. 2: Доба непу (1921–1928 рр.)
30. З історії повсякденного життя в Україні (2010) Кн. 2, ч. 1-2: Повоєнна Україна: нариси соціальної історії (друга половина 1940-х – середина 1950-х рр.):
31. З історії повсякденного життя в Україні (2010) Кн. 2, ч. 3: Друга половина 1940-х – середина 1950-х рр.)
32. З історії повсякденного життя в Україні (2012) 30-і рр. ХХ ст.
33. З історії повсякденного життя в Україні (2012) Т. 1: Практики, казуси та девіації повсякдення
34. З історії повсякденного життя в Україні. Пізній сталінізм і хрущовська доба
35. Золотухина-Аболина У.В. Повседневность: философские загадки. К.: Ника-центр, 2006
36. Ілько Лемко. Львів повсякденний (1939—2009); у співавт. з Володимиром Михаликом). Львів: Апріорі, 2009. 240 с.
37. Ілько Лемко. Львів. Місто кохання. Львів: Апріорі, 2013. 240 с.
38. Кнабе Г.С. Древний Рим – история и повседневность: Очерки. М.: Искусство, 1986. 206 с.
39. Козьякова М.И. Эстетика повседневности. Материальная культура и быт Западной Европы XV—XIX веков. М., 1996.
40. Коляструк О.А. Предмет історії повсякденності: історіографічний огляд його становлення у зарубіжній та вітчизняній історичній науці / Український історичний журнал, 174-184
41. Коул Ф. Древний Рим. Быт, религия, культура. / Пер. с англ. О.Д. Сидоровой. М.: ЗАО Центрполиграф, 2006. 255 с.
42. Кунденко Я. Традиції філософської думки в еволюції поняття “повсякденність” // Вісник ХНУ, № 507, Серія “Теорія культури та філософія науки”, Випуск 24, Харків, 2001, с. 148 –152.
43. Лустенко А. Культурна повсякденність: перспективи дискурсу та соціокультурна злободенність /Людство на межі тисячоліть: діалог цивілізацій: матеріали наук.-практ. конф. К., 2003. С. 227-281.
44. Мак-Коркодейл Ч. Убранство жилого интерьера от античности до наших дней М. 1990.
45. Маркузе Г. Эрос и цивилизация. К., 1995.
46. Мартен-Фюжье А. Элегантная жизнь, или Как возник “весь Париж”, 1815-1848. М., 1998.
47. Мерсье Л.-С. Картины Парижа. М., 1995.
48. Мерцалова М.Н. История костюма. М., 1972.
49. Мерцалова М.Н. Костюм разных времен и народов. Т I—II. М., 1993— 1995.
50. “Одиссей. Человек в истории”. Выходы I—II, М., 1989—1990.
51. Оссовская М. Рыцарь и буржуа. Исследование по истории морали. М., 1987.
52. Петрущенко Л.А. Повседневная жизнь средневековой Европы. М.: Молодая гвардия, 2009
53. Петрущенко С. Повсякденність у контекстуальних реконструкціях науки: Дис. ... канд. філософ. наук. К., 1999.

54. Пролеев С. Повсякденність і денонсація ідеї культури / Генеза. Філософія. Історія. Політологія. К., 1997.
55. Пушкарёва Н.Л. Предмет и методы изучения истории повседневности/ Этнографическое обозрение, 2004. №5.
56. Самохина Г. С. Повседневная и общественная жизнь древних греков : Учеб.-метод. пособ. Петрозаводск : Изд-во Петрозавод. ун-та, 1999.
57. Сандуляк І. Заїжджі двори Стародавньої Греції та Риму і обслуговування в них мандрівників / Питання стародавньої та середньовічної історії археології й етнології. - 2012. - Т. 1. - С. 91-101. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pssiae_2012_1_8
58. Сергеенко М. Простые люди и повседневная жизнь Древнего Рима. М.: Наука, 2007.
59. Скляренко К.О. Структурування повсякденності: спроба методологічної експлікації / Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики, 2013, вип. 59–60.
60. Тревельян Дж.М. Социальная история Англии. М., 1959.
61. Удод О.А. Історія повсякденності як методологічна проблема // Доба. Черкаси, 2002. №3. С.6–15.
62. Пономаренко Л. Повсякденне життя суспільства у творах римських істориків періоду імперії / Наукові записки Серія: Історичні Науки. Випуск 15. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_i_2012_15_22
63. Хейзинга Й. Осень Средневековья : исследование форм жизненного уклада и форм мышления в XIV и XV веках во Франции и Нидерландах / пер. с нидерл. Д. В. Сильвестров ; Москва : Айрис-пресс, 2004.
64. Шаму Ф. Цивилизация Древней Греции / пер. с фр. Т. Баженовой. М. : АСТ, 2009. 367 с.
65. Шютц А. Смысловая структура повседневного мира: очерки по феноменологической социологии М.: Институт Фонда «Общественное мнение», 2003.
66. Шютц А. Некоторые структуры жизненного мира / Личность. Культура. Общество. 2007. Вып. 2 (36). С. 52–68.
67. Якубова Л. 3 історії повсякденного життя в Україні (2011) Міжвоєнна доба
68. Colquhoun A. Modern architecture Oxford : Oxford University Press, 2002.
69. Husserl E. Ideas Pertaining to a Pure Phenomenology and to a Phenomenological Philosophy / Second Book: Studies in the Phenomenology of Constitution, 1989.
70. Garfinkel H., Studies in ethnomethodology. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1967.
71. Bloch Marc. Apologie pour l'histoire ou métier d'historien. Paris, 1941

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік

5. Засоби діагностики успішності навчання

Засоби діагностики успішності навчання студентів передбачають контроль знань (проміжний і підсумковий). Засоби поточного контролю:

- Виступ з основного питання.
- Усна наукова доповідь.
- Доповнення, запитання до виступаючого, рецензія на виступ.
- Участь у дискусіях.
- Участь у інтерактивних формах організації заняття.
- Аналіз джерельної і монографічної літератури.
- Письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи тощо).
- Реферат, есе (письмові роботи, оформлені відповідно до вимог).

Контрольні заходи модульного контролю з «Історія світової культури» проводяться під час семінарських занять в академічній групі відповідно до розкладу занять. Контрольні заходи модульного контролю проводяться у комбінованій формі: у вигляді тестування та письмових

контрольних робіт. В окремих випадках можна застосовувати й інші форми модульного контролю: письмові завдання, усні колоквіуми та ін.

Обов'язковим видом роботи студента є самостійна робота, перевірка якої проводиться під час проведення проміжного і підсумкового контролю. Вид контрольного заходу та методика урахування складових модульного контролю при визначенні оцінки за ЗМ розробляється викладачем і затверджується кафедрою.